

Генералмајор БРАНКО ОБРАДОВИЋ

НЕШТО О ОРГАНИЗАЦИЈИ САДЕЈСТВА НА ЗЕМЉИШТУ У ПРИПРЕМНОМ ПЕРИОДУ НАПАДА (ОДБРАНЕ)¹⁾

О организацији садејства, као веома важном питању које треба рјешити у припремном периоду организације напада, односно одбране, води се доста жива дискусија и поред тога што је то питање донекле обухваћено у неким правилима и прописима. Та дискусија потиче из различитих мишљења о начину његовог рјешења.

У овом чланку покушаћу да одговорим на слиједећа питања:

— шта је „командантско рекогносцирање“ и шта оно обухвата, углавном, у процесу припреме операције?

— шта је „организација садејства“ и шта она обухвата, углавном, у процесу припреме операције?

— да ли се и како могу спојити ове двије радње, које се у садашњој пракси изводе потпуно одвојено и

— да ли се може и на који други начин организовати садејство између садејствујућих штабова и јединица?

Основни задатак командантског рекогносцирања (извиђања)¹⁾ јесте доношење коначне одлуке на земљишту. У току командантског рекогносцирања конкретизују се и дефинитивно устаљују елементи претходне одлуке, а потчињени општевојни команданти и старјешине родова и служби примају детаљне и коначне задатке.

Када имамо пред очима процес командантског рекогносцирања (извиђања), састав група за поједине радне тачке и посебно састав групе на последњој радној тачки, на којој општевојни командант издаје своју коначну заповјест-одлуку, поставља се питање: зар овај основни задатак, као и конкретни задаци који се дају родовима и службама, нијесу обухваћени и кроз

¹⁾ Износи се као предлог аутора (Прим. ред.).

²⁾ Ријеч „рекогносцирати“ долази од латинског глагола „recognoscere“ који, углавном, значи: поново сазнати, поново се сјетити или опоменути нечега, прегледати, итд., док „cognoscere“ (од којег је постало „recognoscere“) значи: знати, познавати, истраживати, извидјети, итд. Према томе, израз „рекогносцирање“ не одговара суштини послова који се том радњом обављају, јер на командантском „рекогносцирању“ не сазнајемо, него провјеравамо своје мисли које су већ одражене у претходној одлуци и то само уколико, уколико би земљиште својим особинама могло да утиче у смислу њихове потврде или мијењања. Због тога мислим да би тај израз требало замјенити изразом „командантско извиђање“ који више одговара природи послова који се обављају том приликом, али то нема битног утицаја на суштину питања.

организацију садејства? Зар организација садејства по општевојној линији не почиње и зар се она, углавном, не завршава на командантском рекогносцирању?

Општевојни командант има задатак да нађе време за организацију свога „општевојног садејства“ (да га тако назовемо ради разликовања од организације садејства по родовима и службама). Као што је познато, „План командантског рекогносцирања“ (који се претходно разрађује), углавном, обухвата састав групе (и осигурања), правац кретања (маршрута), радне тачке и време бављења на њима, питања која ће се рјешавати и мјеста која се предвиђају за сусрет у току рекогносцирања са претставницима сусједа или оних официра који су са специјалним задатком упућени на помоћне правце или отсјеке.

Према садашњој пракси организација садејства претставља потпуно одвојену радњу од командантског рекогносцирања (извиђања).

Циљ садејства је да садејствујуће старјешине још једном на земљишту провјере и до детаља схвате своје задатке и што боље упознају задатке других садејствујућих јединица, родова и служби, једном ријечи, да схвате цјелину задатка. Међутим, према садашњој пракси у настави и у трупи, ово поновно излагање на радне тачке нема скоро никакве разлике од онога првог изласка — командантског рекогносцирања (извиђања). Наиме, ради се „План садејства“ који садржи све рубрике као и план рекогносцирања, састав групе остаје скоро исти, радне тачке такође су исте, итд. Значи, битна разлика је само у томе што се на првом изласку разматрају и утврђују основни елементи коначне одлуке, док се на поновном изласку (за организацију садејства) већ утврђени елементи „рекогносцирају“ — „поново сазнају“. Настаје питање да ли се, том приликом, и у којој мјери може мијењати раније утврђена коначна одлука општевојног команданта, да ли је уопште нужно одвојити ову радњу од командантског рекогносцирања, или пак, ако је треба одвојити, онда у којој форми и у коме циљу, и по каквом плану (који састав старјешина, који правци кретања, које радне тачке, итд.).

Наша правила предвиђају, а наша пракса потврђује, следећа два начела:

1) да општевојни командант и остале претпостављене старјешине треба да остављају што више времена својим потчињенима за припремање операције (боја) и

2) да потчињени старјешина не може радити и донијети претходну или коначну одлуку прије но што првопретпостављени старјешина донесе одговарајуће одлуке.

С обзиром на то, као и на све остале одредбе о поступку у процесу припрема операције, изгледа да би било много практичније, ако би се у току рекогносцирања (командантског извиђања) извршило и „општевојно садејство“, односно, организација садејства на којој се по општевојној линији конкретизује коначна одлука општевојног команданта и допунска наређења уз њу. Трајање рекогносцирања у том случају повећало би се највише за онолико часова, колико се, по досадашњој пракси, оставља за организацију садејства при поновном изласку на терен, а сама би пракса показала колико би времена општевојни командант раније могао обавити

све послове. Ако би се овако поступило (тј. ако би се за време рекогносцирања изводило и садејство које спроводи општевојни командант), поред уштеде у времену, постигла би се: пуна повезаност у разради свих елементарних коначних одлука; потчињенима би се оставило много више времена за њихове радове; смањено би се број изласака великих група људи на „очи непријатеља“ (тајност би била већа) и потчињени не би био принуђен да доноси одлуку прије но што је донесе његов претпостављени. (Ово ће се јасно видјети из анализе конкретног примјера, који ћу на крају изнијети).

Организација садејства до стрељачког пука може се у потпуности спојити са командантским рекогносцирањем (извиђањем), док би се у стрељачкој дивизији и корпусу, у оквиру одређеног времена за рекогносцирање, одвојила „једном малом паузом“, за вријеме које се учесници не би разилазили. У тој „паузи“ они би међусобно дошли до извјесних закључака, које би саопштили општевојном команданту, а овај би и то узео у обзир при издавању коначног наређења и директива по питању садејства.

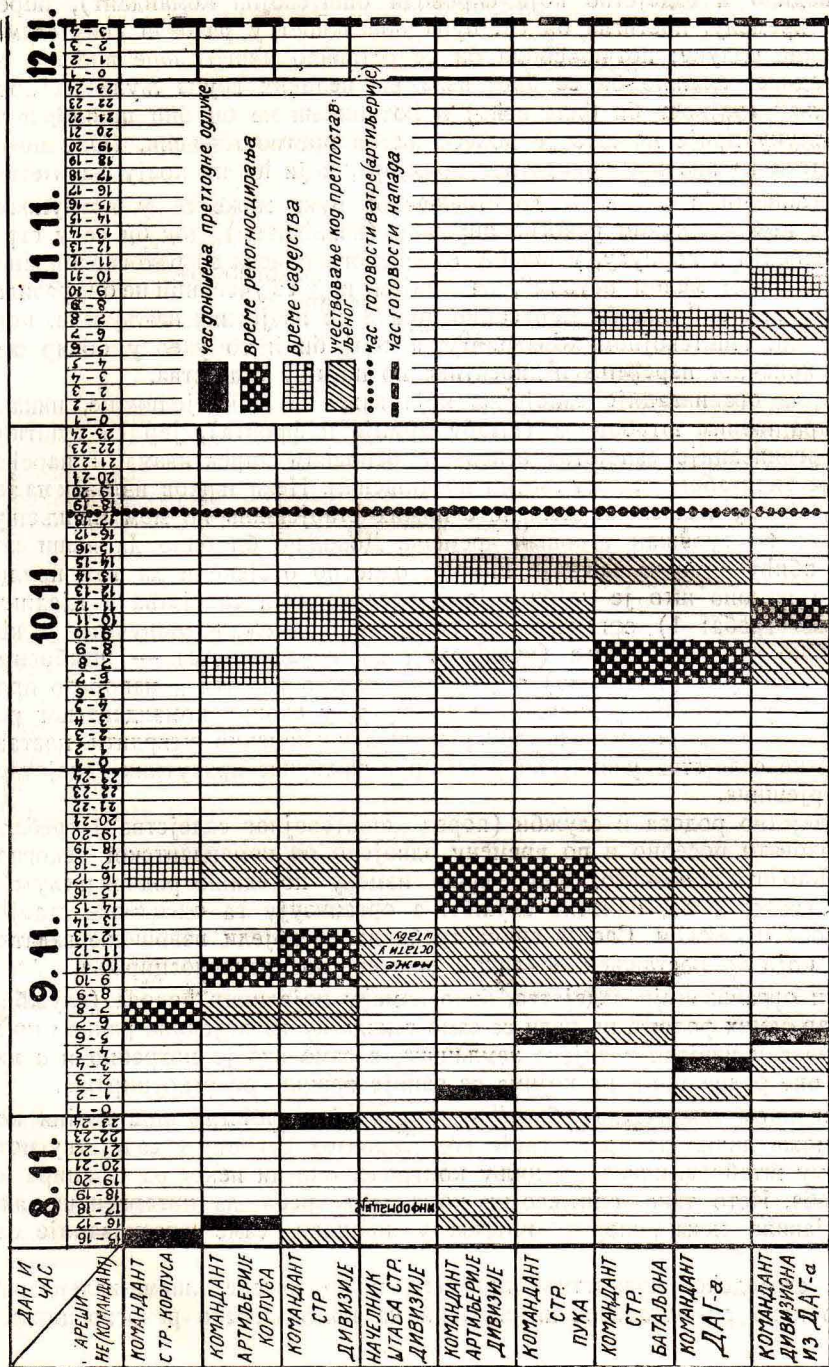
Форма организације садејства, која важи за ниже јединице, никако не одговара вишим штабовима (штабу армије и фронта), јер се суштина њихове организације садејства огледа у основним директивама и наређењима, које ти штабови издају својим потчињенима. Неки њихов излазак на земљиште, у смислу изласка на земљиште нижих старјешина, по мом мишљењу, претстављао би сувишан утрошак времена. Довољно би било да виши команданти обиђу само најважније правце, односно отсјеке и да том приликом утичу на оно што је најбитније у организацији садејства у цјелини. Према томе треба: 1) организацију садејства временски укључити у командантско рекогносцирање (извиђање), 2) у јединицама — штабовима до стрељачког пука (закључно) обје радње чврсто увезати и напоредо водити и 3) у стрељачкој дивизији и корпусу, у оквиру командантског рекогносцирања, последије „мале паузе“, резимирати и коначно утврдити постављене задатке садејства узимајући у обзир и закључке присутних садејствених старјешина.

Садејство родова и служби (поред „општевојног садејства“) требало би организовати посебно и по времену одвојено од командантског рекогносцирања. Као што је познато, оно се врши између појединих родова и служби и унутар сваког рода, односно службе, а организују га одговорне старјешине родова и служби. Састав група треба да обезбједи извршење задатка садејства који је постављен приликом општевојног рекогносцирања.

При организацији садејства, било између појединих родова (служби) или унутар самих родова, не ради се само о изласку на поједине радне тачке, већ о обиласку извјесног дијела земљишта, а само ако је потребно и о изласку на оне радне тачке на којима се раније вршило рекогносцирање.

Приликом таквих „посебних“ организација садејства општевојни командант може лично да присуствује код важнијих сусрета у садејству потчињених му штабова, или да, у циљу контроле, одреди неког од официра из свога штаба. Исто тако, општевојни командант треба да интервенише ако би се појавила нека „спорна“ питања у процесу саме организације садејства.

Из слиједећег конкретног примјера и приложене „шеме-календара“ видјећемо како су организовани изласци на командантско рекогносцирање

Примјер шеме - календара појединих старјешина у једном стрељачком корпусу у припреми операције (боја) —
 трајање 4 дана

и организацију садејства у једној стрељачкој дивизији, како ти изласци „коче“ један другог и како одузимају много радног времена, тако да потчињенима остаје врло мало времена за рад. Примјер се заснива на овим претпоставкама:

а) стрељачка дивизија врши напад на непријатеља на планинском земљишту средње висине;

б) дивизија се налази у првом ешелону стрељачког корпуса на његовом правцу главног удара;

в) командант стрељачке дивизије примио је претходну одлуку од команданта стрељачког корпуса 8 новембра у 16,00 часова;

г) готовост ватре и артиљерије 10 новембра у 18,00, готовост за напад, 12 новембра у 4.00;

д) командант стрељачког корпуса наредио је да му командант стрељачке дивизије достави своју коначну одлуку на одобрење 9 новембра у 13,30;

ђ) командно мјесто команданта стрељачке дивизије удаљено је од КМ команданта стрељачког корпуса у моменту припреме операције око 10 км, а од прве радне тачке за рекогносцирање са командантом стрељачког корпуса око 12 км;

е) стрељачка дивизија је стигла у саставу стрељачког корпуса који је упућен из РВК да смијени једну стрељачку дивизију у одбрани и да организује и изврши напад на непријатеља.

Из анализе података у приложеној „шеми — календару“ видјеће се и потврдити мишљење да се код овакве тактичке ситуације, рока готовости ватре и готовости напада, који ће се у пракси често догађати, садејство мора изводити дијелом у склопу командантског рекогносцирања (извиђања), а дијелом између садејствујућих старјешина и њихових штабова, по одвојеним плановима за то.

Из шеме се види:

а) да све општевојне старјешине, по својој дужности, врше три радње: доносе претходну одлуку (на основу претходне или коначне одлуке свога старјешине), доносе коначну одлуку за вријеме командантског рекогносцирања и, најзад, организују садејство;

б) да команданти родова и служби у (нашем случају командант артиљерије) такође врше те исте радње;

в) да је дато минимално вријеме између тих радњи (водећи рачуна о наведеним удаљењима командних мјеста и радних тачака, као и о тешком, терену) да би се потчињенима оставило што више времена;

г) да општевојни командант, као и команданти родова и служби, поред наведених радњи које по својој дужности спроводе са својим потчињеним, учествују у свим тим радњама са својим претпостављеним старјешинама;

д) да је доношење претходне одлуке предвиђено у свако доба дана (ноћ или дан), док се за рекогносцирање и садејство морало одредити само свијетло (дневно) вријеме;

ђ) да је за доношење претходне одлуке просјечно предвиђено до 1 час, за рекогносцирање 2—4 часа, и за организацију садејства 2—3 часа;

е) да се организације садејства до стрељачког пука закључно завршавају свега на неколико часова пре часа готовости ватре (артиљерије), док се у нижим јединицама то садејство помиче чак иза часа готовости, уочи самог дана напада;

ж) да се у томе процесу могу десити „укрштања“. Тако, на примјер, ако командант артиљерије дивизије треба да учествује у рекогносцирању које спроводи командант артиљерије корпуса, може се десити да у исто вријеме врши рекогносцирање и командант стрељачке дивизије на коме обавезно треба да присуствује командант артиљерије дивизије. Осим тога, командант артиљерије има још шест „присуствовања“ (три по општевојној, а три по родовској — стручној линији) поред своја три основна рада — доношења претходне одлуке, рекогносцирања и организације садејства.

Пошто се у доцнијим радовима та „укрштања“ све више дешавају, нарочито од када је организација садејства у примјени као одвојена радња од рекогносцирања, било би неопходно да се те двије радње споје и врше истога дана. Тиме би се знатно добило у времену за друге веома важне послове и непријатељу знатно скратило вријеме за извиђање и откривање наших намјера.

У случају да је командант стрељачког корпуса дао своју коначну умјесто претходне одлуке (што ће бити врло чест случај), онда би командант артиљерије дивизије дошао да чује претходну одлуку команданта стрељачке дивизије, иако је од команданта артиљерије корпуса сазнао и коначну одлуку по артиљерији у корпусу.

Закључак

1 — Командантско рекогносцирање (извиђање) требало би вршити као и досада у свима штабовима, али повећати његово трајање на рачун времена које би се добило спајањем рекогносцирања са организацијом садејства.

2 — Садејство између садејствујућих родова (служби), као и унутар самих родова (служби), организовати према њиховом међусобном договору (плану). Та „посебна садејства“ треба да унесе командант стрељачке дивизије, односно његов штаб, у свој план контроле. Командант дивизије, који о томе садејству може бити обавјештен најкраћим путем, по потреби даје извјесна упутства, одређује правац рада и интервенише по важнијим питањима лично или преко официра из свога штаба. Природно је да начин рада при организацији ових „посебних садејстава“ треба друкчије регулисати и он ће се, свакако, у многе разликовати од досадашњег поступка.

3 — Цјелокупно вријеме које је по досадашњој пракси трошено на организацију садејства, а нарочито оно „мртво вријеме“ које је губљено при поновном изласку на радне тачке, може се укључити у рекогносцирање (извиђање), јер се приликом организације садејства неминовно понављало најмање 75% оног материјала који је разматран на рекогносцирању.

4 — Из података на приложеној „шеми — календару“ види се да би се 9 и 10 новембра на терену налазио велики број група за рекогносцирање,

као и то да би неке групе двапута у току једног дана излазиле на исто мјесто. Ако се томе дода потребно обезбјеђење (страже и патроле) ради осигуравања несметаног рада група, онда се излажемо опасности да непријатељски извиђачки органи са земље и из ваздуха само због тога открију нашу основну намјеру, а тиме доведу у питање припрему и извршење операције.

5 — По моме мишљењу, ово питање треба још дубље и свестраније размотрити са циљем да се што више добије драгоцјеног времена, које је нарочито важно од момента доношења коначне одлуке општевојног команданта. Зато би требало измијенити досадашњу праксу и потчињене ослободити поновног изласка на земљиште, такорећи истим путем, истим средствима и за рјешавање истих питања, да би своја садејства између родова спровели на вријеме и са успјехом.